

Schriftlezing: Numeri 24

Tekst: Numeri 24:15-19

Gez. 165

Ps. 2:1,4

Lb. 125:1,2,3,4,5

(vs. 1: De Wierde, gr. 5-7)

Lb. 75:7,8,9

Gez. 48:1,2,4

Gehouden te: Baflo, 12-12-10 (14.30 u.)

Ulrum, 12-12-10 (16.30 u.)

Thema: O, kom er eens kijken wat ik in de toekomst zie.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jong en oud,

1. Bijbelse telescoop

Ga je mee sterren kijken?

Hopelijk is het een heldere hemel vanavond. In de winter zijn er bij helder weer al vroeg heel veel sterren te zien. Misschien ken je wel een paar sterrenbeelden: de Grote Beer met de vorm van een steelpannetje; de Kleine Beer; de Zwaan; de Orion en nog veel meer. Ik ken ze ook niet allemaal.

Ik vind het altijd weer heel indrukwekkend, die heldere sterrenhemel. En dat God het allemaal gemaakt heeft en al die sterren bij name kent.

Als je met je blote oog kijkt, dan kun je er al heel veel zien. Met een goede verrekijker nog veel meer. En met een echte telescoop nog meer, ook de minder heldere sterren. En met zo'n telescoop kun je ze veel dichterbij halen. En zijn ook meer details zichtbaar, bv. de ringen om de planeet Saturnus. Of de kleur van bepaalde sterren en planeten.

Met je blote oog of door een telescoop, dat maakt een groot verschil. Maar het moet wel donker en helder zijn.

Maar vanmiddag gaan we sterren kijken overdag, bij heldere hemel, net als Bileam. Hij keek overdag naar het volk Israël, dat ordelijk, stam bij stam in de woestijn gelegerd lag en zag toen een ster opkomen uit Jakob.

Wij willen als het ware even meekijken. We krijgen daarvoor de bijbelse telescoop aangereikt. Maar die moeten we nog even laten liggen en eerst met het blote oog kijken. In de tekst gaan staan dus en lezen, luisteren en kijken.

Straks pakken we de telescoop van de Geest er weer bij om in te zoomen en meer details te zien van de oprijzende ster van Gods belofte. Ik bedoel de nadere onthullingen en profetieën aangaande de komende Messias.

Hij kwam, de beloofde Messias van God. En hij is de komende; die verschenen is en die verschijnen zal. Het is immers adventstijd.

We zeggen het met een knipoog naar Bileam:

Kijk eens wat ik in de toekomst zie.

Een ster, die een komende koning verbeeldt.

2. De beroemde magiër uit het Oosten.

Wat een merkwaardige figuur in de Bijbel, deze Bileam, de zoon van Beor uit Petor aan de Eufraat. Hier in Numeri 22 – 24 is hij heel nadrukkelijk in beeld. Maar meer dan wat hier staat weten we ook niet van hem.

Verderop in de Bijbel komen we zijn naam nog een paar keer tegen. In het Oude Testament een paar keer in de mond van leiders van het volk en profeten, die het volk oproepen om niet te vergeten wat Balak wilde en wat Bileam heeft gezegd en hoe God de bedoelde vloek veranderde in een zegen.

In het Nieuwe Testament komen we Bileam alleen een paar keer tegen als de man die zich graag liet betalen voor zijn diensten en waarzeggerskunsten en die Balak een tip gaf hoe Israël in de val gelokt kon worden, via een feest met offervlees en vrouwen. (2 Petr. 2:15; Judas 1:11; Opb. 2:14)

Dat is het dan. Aan de ene kant een redelijk positief beeld, aan de andere kant sluw en berekenend. Hier in Numeri ook een man, die door God de HEER gebruikt wordt om zijn zegen aan Israël te bevestigen en dingen te zien en te zeggen over de toekomst van het volk, gegrepen door Gods Geest.

Bileam dus, een magiër uit het Oosten, een waarzegger, mogelijk ook sterrenschouwer, uit het gebied van de Eufraat, de grote rivier in het latere Babylonische land. Het was kennelijk een beroemd persoon in zijn dagen. Iemand wiens faam ver de wereld was ingetrokken. Koningen lieten van heinde en verre boodschappers naar hem toe gaan om hem te raadplegen of hem te ontbieden.

Balak zal wel niet de eerste of de enige zijn geweest.

De woorden en waarzegsel van Bileam werden kennelijk betrouwbaar gevonden. Hij kon uit de sterren en uit de voortekenen zien wat er zou gebeuren. Hij kon er een interpretatie aangeven, die ook nog uitkwam. Zijn woorden hadden kracht.

Balak is daarvan in elk geval overtuigd. Hij onderbouwt de uitnodiging die zijn boden moeten overbrengen met de woorden:

"Immers, wie door u wordt gezegend is gezegend, en wie door u wordt vervloekt is vervloekt." (Num. 22:6)

Dat is, lijkt mij, meer dan alleen het hanteren van de stroopkwast. Dat was kennelijk de algemene ervaring van mensen met de woorden van Bileam.

Balak denkt: 'Als Bileam Israël komt vervloeken, dan komt het voor mij wel goed.

Dan wordt er een wig gedreven tussen Israël en zijn God. En dan is dat volk een makkelijke prooi. Bileam, kom me helpen!'

Bileam laat zich die roem graag aanleunen, hij laat zich er ook graag voor betalen.

Maar tegelijk staat hij, die heidense magiër, ook open voor de stem van God de HEER, de Allerhoogste, de Ontzagwekkende.

Hoogst merkwaardig van menselijke kant bekeken. Onze God neemt vreemde mensen in dienst.....

Dit brengt bij ons, bijbellezers, de nodige vragen naar boven. Hoe kent Bileam God de HEER? Was hij toch een stille gelovige? En hoe is het hele verhaal van Bileam bij Mozes en Israël terecht gekomen en heeft het een plaats in de Thora gekregen, in de Bijbel?

Deze en dergelijke vragen zijn eigenlijk niet afdoende te beantwoorden. We weten daarvoor te weinig. Maar we geloven de bijzondere werking van Gods Heilige Geest in deze dingen. Hij schakelt mensen in die Hij kan gebruiken, ook al zouden wij met

een boog om hen heen lopen. Zo mag Israël zich nadrukkelijk niet inlaten met waarzeggers en magiërs en hun kornuiten.

3. De woorden van de Allerhoogste

Uit het hele verhaal is één ding duidelijk: God wil niet dat Bileam het volk Israël vervloekt. God wil niet, dat er op een magische wijze een wig gedreven wordt in het verbond, dat Hij met zijn volk heeft gesloten. God wil niet van zijn volk losgemaakt worden of zijn volk van Hem. Wie Hij zegent, die is gezegend. Dat heeft Hij zelf gezegd en daar kan niets of niemand op inbreken.

Dat heeft de HEER Bileam eens en voorgoed duidelijk gemaakt: 'Spreek alleen de woorden die Ik, de HEER, de Geest van God, je ingeef.'

Dat houdt Bileam strak vast in alle sessies met Balak, die drie keer probeert Israël vervloekt te krijgen. We hebben het net nog gelezen in Bileams antwoord aan een withete, woedende Balak:

"Bileam antwoordde: 'Ik heb al tegen uw gezanten gezegd: "Ook al gaf Balak me al het zilver en goud uit zijn paleis, dan nog zou ik niets kunnen doen dat ook maar enigszins ingaat tegen het bevel van de HEER. Uit mezelf kan ik niets ondernemen; alleen wat de HEER zegt, zal ik zeggen." (Num. 24:12,13)

Dat geldt dus ook voor de vierde orakelspreuk, die we in onze tekstverzen lezen. Ongetwijfeld het hoogtepunt in de reeks.

Bileam spreekt ook hier de woorden van de Allerhoogste. Hij is zich dat zeer bewust en koning Balak van Moab moet zich dat ook zeer bewust zijn. En het volk van de HEER nadien ook. En wij net zo goed, wij, bijbellezers in 2010, zo'n vijfendertighonderd jaar na dato.

*"Daarop hief hij deze orakelspreuk aan:
'Zo spreekt Bileam, de zoon van Beor,
zo spreekt de man wiens oog geopend is,*

*zo spreekt hij die Gods woorden hoort,
die weet wat de Allerhoogste weet
en ziet wat de Ontzagwekkende toont,
in vervoering, met ontsloten ogen:"* (Num. 24:15,16)

Deze uitgebreide aanhef klinkt in onze oren nogal eigenwijs, bijna zelfingenomen. Is het dat ook? Nee, want zo is de stijl van zo'n inleidende profetische formulering. De stijl van de dichter bovendien.

Maar belangrijker is, Balak moet nogmaals weten, dat Bileam niet op eigen gezag spreekt. Dat hij nu geen dingen inleest in sterrenstelsels of voortekenen. Dat hier geen sprake is van slim bedrog en van interpretatie die alleen maar gunstig is voor de opdrachtgever.

'Maar, Balak, echt, dit laat God de Allerhoogste, de Ontzagwekkende mij zien en horen, in vervoering, dat is gegrepen door Gods Geest, maar met ontsloten ogen. Ik heb mijn ogen niet dicht, maar wijd open voor wat God mij te zien geeft. Balak, luister.'

En u, bijbellezer in later eeuw: 'Kijk en luister'. Want dit zijn de woorden van de Allerhoogste voor de toekomst van Israël, maar ook van Moab, Edom en hun burenen. Ja, voor de toekomst van heel de wereld uiteindelijk.

4. Zonder telescoop

*"Wat ik zie is niet in het heden,
wat ik waarneem is niet nabij."* (vs. 17^a)

Bileam ziet iets of iemand op grote afstand qua tijd en ruimte. Niet iemand van vandaag, maar van een verre toekomst. Niet iemand uit de directe hedendaagse omgeving, maar op grote afstand. Heel ergens anders dus.

Het gaat om iemand aan de rand van het voorstellingsvermogen van Balak en Moab. Aan het eind van de tijd die Balak redelijkerwijs kan over zien. Het zal hem en zijn volk raken en het bestaan van Moab en de buurvolken op het spel zetten.

'Kom eens kijken...' zegt Bileam. En hij nodigt Balak uit om mee te kijken en de toekomst onder ogen te zien.

En wat hij ziet gaat ook met Israël mee, de toekomst in. 'Mensen, kijk en luister mee.'

Ook u, broeder en zuster kerkganger, wordt uitgenodigd om te komen kijken. Kom er in de Geest bij staan. Laat u wijzen op wat de Allerhoogste zegt en laat zien. Ga, nogmaals, met mij in deze tekst staan.

Wat laat God de Allerhoogste Bileam zien?

*"Een ster komt op uit Jakob,
een scepter uit Israël."* (vs. 17^b)

Een ster staat voor een hooggeplaatste persoon met een bijzondere uitstraling. Er gaat iets van hem uit: licht in de duisternis, en de nodige glans.

Wij kennen in onze tijd dat beeld en dat spraakgebruik nog steeds. We hebben het over sterren in de sport of in de showbizz. En een nieuwkomer in de politiek, die het goed doet en echt iets laat zien, die een aansprekend beleid voert, noemen we een rijzende ster. 'A rising star', op zijn Engels. Hij komt omhoog in eer en aanzien en in populariteit.

Hier in het orakel van Bileam verbeeldt de ster die opkomt uit Jakob duidelijk een koning. De scepter – stamstaf volgens een andere vertaling (Naardense Bijbel) – is het attribuut van een koning. Het laat zijn waardigheid en macht zien.

In de volgende woorden legt Bileam dat ook uit. Hij duidt aan wat deze koninklijke figuur in de toekomst met Moab en Edom en de aanpalende volken zal doen: hen verslaan en overwinnen. Aan het hoofd van een machtig geworden volk, Israël.

"... uit Jakob staat een heerser op..." (vs. 19^a)

Bileam ziet uit Jakob een ster opkomen die een koning verbeeldt. In hoeverre zijn eigen godsdienstige belevingswereld meespeelt, weten we uiteraard niet. Maar Bileam is wel iemand uit de Oosterse, Babylonische wereld en cultuur. En daar wordt de sterrenwereld direct in verband gebracht met de godenwereld. Bileam lijkt ook astro-

loog geweest te zijn. Vroege collega van de magiërs die uit het Oosten kwamen en in Jeruzalem kwamen vragen naar de geboren koning van de Joden. De koninklijke figuur die Bileam uit Israël ziet voortkomen wordt dus bij voorbaat met goddelijke glans omringd. Dat kan de heidense ziener al met het blote oog onderscheiden. Want God laat het hem in zijn wereld en zijn voorstellingsvermogen zien.

*"...een weg baant zich een ster uit Jakob,
opgestaan is een stamstaf uit Israël;*

.....

er heerst er één uit Jakob,–" (vs. 17^b,19^a, Naardense Bijbel)

Van deze koninklijke figuur met goddelijke glans krijgen Balak en zijn volk in de toekomst heel wat te duchten, als ze zich niet voor hem buigen en eer bewijzen aan de zoon van God met een kus. Naar Psalm 2.

Balak is gewaarschuwd. Telt hij dan ook voor twee? Blijkbaar niet, want hij gaat boos naar huis.

En ook Bileam gaat zijns weegs, vertelt de Bijbel, terug naar zijn woonplaats.

Einde verhaal!? Amen dus?

Nee, nog niet!

5. Met telescoop

We pakken nu onze telescoop erbij, de Bijbel. En we zoomen nader in. We proberen de ster die opkomt uit Jakob wat dichterbij te halen.

Wat krijgen we dan in beeld? Voor ons geestes oog rijst de koninklijke figuur van David op. David en zijn koningshuis. Hij heeft in de eerste jaren van zijn koningschap veel strijd gevoerd met de Moabieten en de Edomieten en hen overwonnen. Hij is een heerser die opstaat uit Jakob en die door zijn zalving ook een goddelijke glans om zich heen gekregen heeft. Terwijl hij een doodnormaal zondig mens bleef.

Maar naar Gods beloften komt hij op, verschijnt hij als een messias, een gezalfde koning.

De scepter in Israël was door vader Jakob al verbonden aan de stam van zijn zoon Juda.

*"In Juda's handen zal de scepter blijven,
tussen zijn voeten de heersersstaf,
totdat hij komt die er recht op heeft,
die alle volken zullen dienen."* (Gen. 49:10)

[Bekender in de vertaling NBG51, door generaties kinderen uit het hoofd geleerd in de aanloop naar Kerst.

"De scepter zal van Juda niet wijken, noch de heersersstaf tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en hem zullen de volken gehoorzaam zijn."]

Ik neem niet aan dat Bileam deze woorden gekend heeft. Maar in de lijn van Gods beloften van de komende Messias hebben ze er wel mee te maken.

We zoomen nog iets verder in. Of wel, we pakken een nog sterkere telescoop. We komen daarmee heel dicht bij de verschijning van de ster uit. Matteüs 2. En we zien de ster die de magiërs uit het Oosten hebben zien verrijzen aan de hemel. Matteüs vertelt:

"Toen Jezus geboren was in Betlehem in Judea, tijdens de regering van Herodes, kwamen er magiërs uit het Oosten in Jeruzalem aan. Ze vroegen: 'Waar is de pasgeboren koning van de Joden? Wij hebben namelijk zijn ster zien opgaan en zijn gekomen om hem eer te bewijzen.'" (Mat. 2:1,2)

Deze 'wijzen uit het Oosten' hebben in de overlevering namen gekregen: Caspar, Melchior en Baltassar. Drie magiërs uit de omgeving van de Eufraat, het Babylonische land, waar ook Bileam geboren is en gewoond heeft.

Dat het er drie waren staat niet in de Bijbel. Misschien waren het er ook wel vier. Volgens een oude legende, die onlangs herverteld is in het boek 'De vierde wijze' van Adrian Verbree. Een mooi verhaal, dat onlangs als bijlage bij het ND in de bus kwam. Een van die magiërs zal de ster van de geboren koning van de Joden het eerst hebben gezien aan de westelijke hemel. En misschien heeft hij wel tegen zijn collega's gezegd: 'Kijk eens, wat ik aan de hemel zie.'

Een heel bijzondere ster, die ongetwijfeld iets of iemand verbeeldt, een koninklijke figuur omringd door goddelijke glans. Dat hebben ze dadelijk gezien.

En toen zijn ze op reis gegaan naar Judea, het land van de Joden. Ze hebben de geboren koning van de Joden gevonden in Betlehem. Uiteindelijk op aanwijzing van de Allerhoogste zelf, naar uitwijzen van zijn profetische woorden bij Micha onder andere.

En ze hebben de geboren Koning van de Joden hun hulde gebracht met de geschenken, die ze hadden meegenomen: goud en wierook en mirre.

*"Een ster komt op uit Jakob,
een scepter uit Israël."*

Achter David en zijn huis doemt onweerstaanbaar de gestalte van de Messias op, Jezus Christus, de Zoon van de Allerhoogste. Onze telescoop brengt hem onmiskenbaar in beeld. We zien Hem verschijnen, als ster aan de hemel, als kind geboren in Betlehem, het broodhuis.

En uiteindelijk aan het einde van het Nieuwe Testament als de blinkende Morgenster. Zo noemt de Messias Jezus zichzelf. Hoor maar:

"Ik, Jezus, heb mijn engel gestuurd om jullie deze dingen bekend te maken voor de gemeenten. Ik ben de telg van David, zijn nakomeling, de stralende morgenster." (Opb. 22:16)

Kijk eens wat ik in de toekomst zie.

Een ster, die met goddelijke glans de komende koning verbeeldt.

Wij kennen hem. Het is Jezus, de Messias, die komt. Het licht voor de wereld.

Amen.